

И ЗВЕЗДЕЦ СЪС СВОЯ ИСТОРИЯ

След една пауза, краезнанието /краеведството/ отново набира сила. Доказателство: пред мен са три такива книги. Две издадени и една бъдеща. И това само за последния месец–два. Поетът Благо Прангов ни зарадва с едно живописно и изповедно повествование за родното си село Бачево, в Пиринския край. Бившият кмет на Созопол, Никола Костов, реализира една стара своя идея, виждаме я осъществена в солидна книга – “Созопол през XX век и началото на XXI век”. А Панайот Маджаров, хронистът на Странджа, вече се представя с поредното си проучване – “Под небесния връх”, история на странджанското село Звездец. Дано и нататък краеведството продължи така.

И в тази си творба Маджаров остава верен на себе си: завидна проучвателска добросъвестност! Книгата не просто респектира, тя поразява със своята всеобхватност, с гъстотата на фактологията и конкретиката. Ще си позволя да кажа, че я нареждам сред най-доброто в краеведството. Огромен материал е побран в около триста страници. Минало, настояще, бъдеще на Звездец. И по тази линия авторът прави една много съществена поправка на авторитетната “Енциклопедия България”. Той казва и доказва, че Гьоктепе, по-късно Звездец, не е заселено по време на турското владичество. А миналото му следва да се търси далече назад във вековете. И проследява доказателствено това. Твърде важна поправка!

Може да се твърди, че книгата обхваща съществуването на село Гьоктепе – Звездец в неговата цялост. Не е пропуснато нищо съществено по темата. При това нещата са представени максимално синтетично. Географската принадлежност на Звездец в Хасекията, важна историческа територия на българските земи. Пътят от Гьоктепе до Звездец. Минало, промени във времето, паметни събития, народностно формиране, исторически забележителности. В това число и проследяване на апостолството на Левски по тия места. И също така драматичните обрати в участта на хората; не пощадили Звездец, селото е опожарявано четири пъти. И наред с всичко това – особености на народопсихологията: местните родове и фамилии, местната българска лексика – авторът предлага речник със стотици характерни местни думи. И още: бит, обичаи, песни и приказки, поверия и легенди, игри и народни танци. Всичко това е описано с

жива, точна, хубава българска реч. Без общи приказки и пустословие. Само факти.

И в този труд на Панайот Маджаров ние се срещаме с типичния за него максимализъм на достоверността. Стотици и вероятно хиляди имена, дати, местности, дела и усилия, исторически събития, местни подробности са проследени, проучени, уточнявани и засичани от най-различни източници. Начин на работа, който още с предишните книги на автора спечелиха доверието на читателите. И да не пропусна – всичко това той е правил с лично участие, с пътувания и срещи, в разговори и обяснения със свои земляци, които стихията на миграцията пръсна по цялата страна. Един начин на действие, който не се среща така често. Но може да бъде за урок.

Вазовото от “Епопея на забравените” – от днес нататък българският род история има и става народ, съотнесено към Звездец и звездечани, както и техните потомци, установили се трайно на различни места, но незабравили родния си край, ще намерят за себе си още една опора – достоверната история на своето село; напомняне за своите корени, така както са описани от Панайот Маджаров. Всичко това е все голямата малка история на българските поселища, за които Антон Страшимиров преди много години ратуваше като насъщна, жизнено важна предпоставка за голямата национална история на Отечеството. В “Под небесния връх” Маджаров е успял да сътвори обобщения образ на едно типично странджанско село. На едно българско село, където са живели, живеят и днес будни, дейни, работливи, ученолюбиви и родолюбиви люде. Патриоти, надарени с насъщата душевна щедрост на човеколюбието. Села, които очакват държавна подкрепа за да пребъдват, а не да бъдат лекомислено заличавани от картата. Така че, уважаеми звездечани, пред вас е едно живо огледало, в което можете да се огледате и самопознаете. Себе си и своя край в днешното нелеко, кръстопътно време.

КИРИЛ ЯНЕВ